

TELEGRAFUL ROMÂN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarchie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl.
Pentru străinătate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3 fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecezane Sibiu, strada Măcelarilor 47
Correspondențele sînt a se adresa la:
Redacțiunea „Telegraful Român”, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refuză. — Articuli nepublicați nu se înapoiază.

INSERTIUNILE

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori 15 cr. rëndul cu litere garăndu — și timbru de 30 cr. pentru fie-yafe publicare.

Sibiu 18 Martie.

Dela Budapesta vine scirea, că presidentul casei magnaților și *Judex curiae*, George de Mailath, s'a aflat eri dimineață în locuința proprie sugrumat, legat de mâni și de picioare și fără de limbă.

Negreșit, că scirea despre o crimă așa de înfloritoare, comisă asupra unui bărbat stimat, respectat și iubit de mari și mici, câți numai au putut să aibă cunoștință despre firmitatea caracterului său imparțial ca judecător suprem și ca conducător al judecătoriei supreme din Ungaria, a provocat o consternațiune nedescriptibilă atât în Budapesta, cât și în toate părțile, în care a putut străbate scirea funestă.

În capitala Ungariei și o astfel de crimă! Grea lovitură, isbitură chiar pentru raporturile interne ale unui stat, când se comit, când se pot comite, în centrul centrului astfel de crime asupra unui bărbat, cum a fost George de Mailath! Ce vor dice diarele maghiare, care cântau, mai eri alaltă eri, de „nihilisti în Sibiu“?

Dar evenimentul este prea grav, ca să putem face aici loc unei dări de seamă asupra necălitei atitudini a diaristiceii maghiare, când este vorba de curățenia dinaintea ușei altora.

În momentul prim, sub impresiunea cea dintâiu, a celei dintâiu telegrame, eram ispițiți a crede, că crima are fond politic.

Nenorocitul reposat, nu era amicul românilor, deși originea i setragedin Boerimea din ținutul Făgărașului, care era deja boerită, când ținutul a fost încorporat fêrilor coroanei unguresci; dar cu toate aceste era un bărbat de un caracter întreg și firm; în vederile sale politice, nu era ultraist și fericirea fêrei sale o lega ca și părintele său de soartea dinastiei actuale. Motive destule, de a fi ispițiți a crede într'un timp, când ultraismul prinde rădăcini tot mai adânci în straturile poporațiunii maghiare, că fondul crimei ar fi politic.

Telegramele ulterioare ne spun că orologiul și un inel din deget și un portfoiu cu 3000 fl., lipsesc că s'ar fi aflat urme despre încercări de a sparge cassa wertheimiană, a cărei chei nu se află.

Aceste și alte ar fi indicii că crima este din cele mai ordinare și din cele mai detestabile.

Dacă husarul reposatului, care este arestat, e complice la fapta, se vor descoperi și ceilalți făptuitori și atunci vom fi în clar despre natura crimei.

La toată întâmplarea rămâne o umbră posomorită asupra siguranței publice, chiar acolo unde siguranțea ar trebui să fie model.

Asupra punctului acestuia ar trebui să se concentreze atențiunea declamatoriei, cari declamează în toate diarele, că românii, sasii, sêrbii, slovacii pe riclitează statul, căce reclamă lucruri garantate de altmintrea chiar și prin legea votată de ei.

Uciderea lui Mailath.

Budapesta 29 Martie. George Mailath, judex curiae, president al casei magnaților, cavalier al lănei de aur, s'a aflat astăzi dimineață sugrumat în locuința sa din fortăreață. Măinile legate, limba lipsește, patul neatins. Sugrumatul era îmbrăcat, lipsește portfoiul și orologiul. Fereastra cabinetului de dormit este spartă.

Ucigașii de bună samă s'au depărtat prin mijlocirea unei sfoare legată de fereastră. Făptuitorii sînt până acum necunoscuți. Consternațiunea este generală. Parlamentul și alte edificii publice poartă steaguri de doliu. Încă la meșul nopții Mailath era în casină.

Budapesta 30 Martie. Mailath, judex curiae, se vede a fi victima unei lotrii. Măinile și picioarele cadavrului erau legate, la grumazi s'a aflat sfoara, cu care fu sugrumat, falcile sînt sdrobite și din degetele mănilor sângerate, ceea ce indigită la luptă de apărare, s'a scos un inel. Orongiul, portfoiul cu circa 3000 fl. lipsesc. Cassa poartă urme de încercări de spargere. Ucigașii au scăpat prin altanul de cătră bastiune.

Urmele de cisme de lângă zidul bastiunei indigită la oameni de rënd. Urme de sânge trădau că făptuitorii au fugit în două direcțiuni. Husariul lui Mailath, Ferencz după alte sciri Berecz Sándor, fiind suspect, fu arestat. Până acum însă n'a măr-turisit nimic.

George Mailath născut în Pojon la 1816, a jucat rol politic în Ungaria încă înainte de 1848.

El a aparținut partidei conservative și a fost contrariu hotărit lui Kossuth. După revoluțiune s'a retras în viața privată. În anul 1860 a fost membru al senatului imperial înmulțit, unde a declarat, că după sciința sa în Ungaria nu sînt de căt Maghiari, vorbească ei ori ce limbă vor vorbi. În 20 Octomvre 1860 fu denumit tavernic și consiliariu intim. În dieta din 1861 a avut curagiul a ridica cuvântul pentru unitatea imperiului. În anul 1865 deveni cancelar al Ungariei.

Dela înființarea ministeriului unguresc încoace a ocupat postul de judex curiae și mai târziu și de president al casei magnaților.

Proiectul pentru scoalele medii în parlamentul Ungariei.

(Urmare.)

Nimenea nu va uita multele serviții, ce nile au făcut bisericile noastre și în special cea protestantă și istoria le-a eternizat și le va eternisa. Acestea însă nu o dispensează dela datorința ei față cu statul. Acuma vine guvernul și dice: păretele, care ne a despărțit până acuma, e superfluu, sê-l surpăm, ca să nu mai împedecă curentul spiritului național, sê ne întrunim în fortăreața noastră — în stat — și sê ne apărăm contra neamicului comun având încredere reciprocă în noi, asigurându-ne astfel contra ori cărui periclu. Și această provocare o poate oare respinge, cine nu vrea să promoveze victoria vrășmașilor nostri?

Încă una de încheere. Trăim într'o epocă, care tot mai mult ne desparte de era absolutismului, pe care tinera generațiune o cunoaște numai din spusese altora. Și dacă o partidă politică spre a și validita programa sa, face paralelă între present și acel trecut trist, aceasta se poate privi ca agitațiune politică; sê nu mergeți însă prea departe cu asemănarea până în a trage paralelă între proiectul actual și patenta din 1859, sau ordinațiunile lui Thun, căci atunci uitați un lucru. Pe atunci toți protestanții stau la spatele conducătorului lor, ba chiar națiunea întreagă. Pe atunci vedeai în tabăra lor, pe aceia, cari astăzi i-au părăsit, nu vedeai însă nici un sas, nici Berlinul, nici „Schulverein“-ul. Acuma — acești nechemați — ni-au făcut presentul „danaid“ și în momentul, când am depune noi armele, s'ar sfêrma națiunea pentru aliații Dvoastră. Primesc proiectul.

Președintele: Dl deputat Wolff cere cuvântul în cestiune personală. (Sgomot mare.)

Carol Wolff: Nu primesc dela nimenea, chiar nici dela un bărbat așa de escelent, precum e dl antevorbitor, lecțiune despre patriotism. Se poate că în punctul acesta nu ni se unesc vederile asemenea, precum divergează și în casa aceasta onorată. S. e. d. deputat Csanady înțelege sub patriotism cu totul altceva, decum înțelege d. ministru președinte Coloman Tisza. (Haritate îndelungată.)

Îmi iau voie a declara dlui antevorbitor și tuturor acelor dd. deputați, cari s'au mulțamit a face

FOIȚA.

Cristian Waldo

sau

CAILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.

(Tradus de E. B.)

(Urmare 26).

Vre-o câteva momente după aceasta, Cristiano se află singur cu Osmund într'o sală antică din parter, încălșită de un cămin mare.

— Aici avem voie a fuma, îi dice maiorul, eată pipe de toată mâna, alegeți una după plac și bagă mâna în oala cu tăbac. Pe masă veți berea cea mai delicată din țeară și cel mai vechiu vinars de Danzig. Îndată au sê vină și camerații mei cu nou-tăți dela evenimentul petrecut.

— Precum vêd, Dta cređi că eu sînt foarte iritat, domnule maior, respunse Cristiano; dară te înșeli. Eu nu voesc altceva decăt a lăsa baronului timp de reculegere și a aștepta aici, fumând împreună cu Dta, explicațiunile necesare.

— Nici vorbă de un duel! respunse maiorul. O! baronul nu se bate, și nici nu s'a bătut, de când este! Nu-l cunosci, precum se vede?

— Nici decăt, dice Cristiano umplându-și cu liniște o pipă și luând un ulcior cu bere. Cum așa sê mă fiu adresat, ca un adevêrat Don Quixote, că-

tră o moară de vânt? Eu n'ași fi cređut sê mă fac așa ridicul.

— Dta n'ai fost nici decăt ridicul, amice: ba chiar ai făcut în ochii multora și mai cu samă în ochii mei, o faptă curagioasă, împotrividu-te omului de zăpadă.

— Da, un om de zăpadă; ar fi trebuit sê sciu că el se topește ușor.

— Nu în țeara noastră! Astfel de oameni stau mult în picioare.

— Dar așa, am fost eroic fără voie?

— Păzește te sê nu simți aceasta în detrimentul Dtale. Baronul nu trage spada, dară el își rebună și nu uită o vătămăre nici odată. Ori și unde vei fi, el are sê te persecute cu ura sa. Ori și care îți va fi cariera, el îți va pune pedeci în avansament. Când vei avê vr'o afacere neplăcută, cum se poate întâmpla fiecărui om cu inimă, el va afla mijloace a face din trênsa o afacere rêutăcioasă și dacă ar reuși sê te bage în temniță el s'ar ingrigi, ca sê nu mai ieși. Eu îți dau statul sê te ferești de el și sê păzești cât vei trăi, dacă nu iar plăcê diavolului sê ducă în astă noapte pe confratele sêu la sine, sub pretecstul unei apoplecsii.

— Dta cređi că cu baronul este așa rêu? dice Cristiano.

— O sê vedem. Eată locotenentul și amicul meu Ervin Osburn, care de bună samă împărteșecă simpatia mea pentru Dta. Ei bine, locotenente, ce nou-tăți dela omul de zăpadă? Apropie se desghetul?

— Nu, nu este nimica, respunse locotenentul, cel puțin el pretinde, că nu este nimica.

El s'a retras un moment în apartamentele sale, și apoi a reapărut rumen, încât mi se pare că și-a pus vr'un suliman pe obrazii sêi palidi. Dară ochii sêi sînt stinși și vorba împedecată. Eu m'am apropiat de el din curiositate, și el a luat-o drept de semn de simpatie și a binevoit a-mi spune că do-reșce sê joace oaspeții și sê nu se mai ocupe de el nici decăt. Eu l'am lăsat ședênd în salonul cel mare, dară ceea ce-mi probează că el se află mai rêu decăt se face, este că el părea că și-a uitat absolut de accesul de furie, ce tocmai l'a pus așa bine, și niminea din giurul sêu nu cutează a-i l' aduce aminte.

Ei, apoi balul își va lua cursul sêu, dice maiorul, și Dvoastră veți vedê că lumea are sê și petreacă mai bine ca mai nainte. Precum se vede, ei voiesc sê-l amețească, ca sê nu gândească la o catastrofă viitoare, sau moștenitorii nu-și pot ascunde bucuria, vêdênd, că în timpul din urmă baronul este foarte bolnav...

Dară, spune-ne, Cristian Goefle, ce față ai făcut Dta amabilului nostru baron, sau ce farmec ai vêrsat peste el? Ești Dta o nălucă sau un vrăjitor? ești doară omul din lac, care fascină lumea, când se uită la ea, cu ochii sêi de ghiață? Ce ai Dta și cum de baronul a pronunțat leșinând faimosul cuvânt, ce l'am audît de astădată și eu: Eată! Eată!...

(Va urma.)

împuțări în general, că de fapt până acum nu le-a succedat a combate faptele prezentate de mine cu frazele și cu împuțările lor generale. Provoacă pe onorații domni deputați să demonstreze netemeinicia faptelor și a argumentațiilor mele prin o combatere serioasă, detaliată și motivată. Cu privire la articolul citit aici de d. antevorbitor Albert Berzeviczy am o mică observare. Ce pot eu, dacă d. profesor Heinze preferă a ceti foaia redigiată de mine și nu pe „Nemzet“ redigiat de d. dsa sau pe „P. Napló“, cari asemenea publică desbaterile din dietă.

Onorată casă! N'am de scop a mă demite cu ocaziunea aceasta în critica articolelor diaristice, odată, fiind că parlamentul nu dispune în măsură convenită de mijloacele critice spre a pute evita pericolul preocupării sau unilateralității, de altă parte din motivul că o atare procedură ar fi vătămarea libertății de presă și transgresiunea legii, care garantează libertatea de presă și în patria noastră. Articolele diaristice sînt copiii libertății de presă; nu-i stă în voie parlamentului a-i critica, ci presei, respective juriului de presă. Onoratul d. dep. Albert Berzeviczy, asemenea un bărbat al presei, binevoiescă a critica articolele diaristice în presă, în replici, într'un mod temeinic, dar să nu se pronunțe aici asupra lor. Vorbirea dînsului se pare a teroriza anumite păreri neplăcute (Strigări: ba nu!) Dacă vorbirea dînsului țintesc într'acolo, ca parlamentului să-i fie permis a judeca chiar și conștiința și a institui un rug pentru arderea acelor, cari nu împărtășesc vederile onoratului d. dep. (Strigări: nu ne-a plesnit prin minte!), a bună seamă nu i va succeda intențiunea. Mă plec înaintea argumentelor convingătoare, nici când însă de frică. (Ilaritate).

Ioan Kaiser (sas); Onorată casă! Permițându-mi și eu a vorbi la proiectul dela ordinea dîlei declar înainte, că nu'l primesc de basă la desbaterea generală. Motivele imi sînt cam tot acelea, pe cari le-au amintit mai mulți vorbitori din opozițiune. Între motivele aduse se află unul, care are pentru mine deosebită însemnătate, motivul, că proiectul nu respectează drepturile autonome ale bisericilor protestante în deosebi din Transilvania, ci vatămă chiar legile, pe cari se bazează autonomia acestor biserici.

Mulți dintre onorații deputați sînt convinși, că acest proiect de lege conține multe dispoziții vătămătoare pentru autonomia bisericească, cu toate aceste il primesc în general în speranță, că neajunsul acesta se va delătura în desbaterea specială; în cazul contrar sînt decizi a vota contra proiectului la cetirea a treia. Nu pot împărtăși punctul acesta de mănecare, fiind convins, că speranțele de felul acesta se zădărnicesc. După părerea mea nu există nici o perspectivă pentru zădărnicierea respectivelor dispoziții din proiect. Întreg proiectul e produsul unui spirit, care nu respectează de ajuns legile sustătătoare, a unui spirit, de care nu se va separa proiectul nici prin desbaterea specială.

Nu primesc proiectul, cu toate că s'a dat presiune temerei, că dacă nu se va primi, peste un an, doi, va să se aducă alt proiect, care să respecte drepturile confesionale și mai puțin ca acesta. După experiențele de până acum temerea aceasta nu e nebasată. Asemănând proiectele de până acum unul cu altul, nu se poate nega, că toate proiectele nouă, atât cele prezentate de guvern, cât și cele elaborate de comisiunea de instrucțiune, sînt mai severe în direcțiunea indicată, ca cele mai de demult. De aci se explică împregiurarea amintită de d. ministru în cuvîntarea sa introducătoare, că protestanților nu le-a plesnit odinioară prin minte a vedea în proiectul de lege atunci prezentat o vătămare a autonomiei lor bisericesci. Din asemănarea proiectului de față textat de comisiunea de instrucțiune cu proiectul prezentat de d. ministru cu datul de 6 Octomvre 1881 rezultă adevărul aserțiunilor mele. Chiar și cu privire la forma esterioră: Proiectul ministerial tractează într'o secțiune separată despre scoalele medii confesionale, recunoscînd că acelea trebuie privite din alt punct de vedere. Proiectul de față vorbește în general despre scoalele medii, atât despre cele confesionale, cât și despre cele neconfesionale, și conține numai ici colea dispoziții excepționale pentru cele dintăiu. Chiar și după cuprins merge proiectul comisiunii mai departe ca celălalt și limitează autonomia bisericească în mai multe puncte. Dintre acestea amintesc numai două: unul, conform căruia, confesiunilor nu le este permis a se îngriji înșile de calificățiunea profesorilor dela scoalele medii; al doilea, care detrage confesiunilor dreptul a se pronunța ele înșile fără limitare în privința limbei de propunere relativ la unele obiecte de învățămînt, un drept, care a fost respectat și susținut până acum chiar și de proiectul ministerial și de toate proiectele anterioare.

Dispozițiunile vătămătoare pentru autonomia bisericească se pot împărți în două categorii. De

categoria întăiu se țin acele, cari privesc scoalele medii confesionale, de a doua categoriă acele, prin cari se împuțernicesc guvernul statului, respective ministrul de instrucțiune, a exercita în anumite cazuri dreptul acesta de dispozițiune. Între cele dintăiu sînt mai însemnate acele, cari stătoresc numărul claselor, obiectele de învățămînt, limba de propunere, etatea copiilor de școală și probarea capacității lor, sistemul de înaintare, condițiunile esamenelor de emendare și de repețire, numărul oarelor de instrucțiune, numărul scolarilor dintr'o clasă resp. instituirea claselor paralele, timpul de diligență și de ferii, numărul profesorilor de aplicat și a oarelor lor de instrucțiune, în fine condițiunile instituirii profesorilor, resp. modalitatea esamenului de calificățiune.

Încât pentru dispozițiunile din categoria a doua mă mărginesc numai la cele următoare. Confesiunile se îndatorează a subșterne ministrului planul de învățămînt și împărțirea oarelor în privința unor obiecte de învățămînt. Ministrul stătoresc ținta, ce are a se ajunge în obiectele obligate și măsura cunoscințelor, ce au a se căștiga. El întăresc aplicarea acelu individ, care are a preda învățămîntul din religiune scolarilor de altă confesiune.

Ministrul incuviințează contragerea claselor. Ministrul esmite un comisariu investit cu drepturi nemărginite la esamenul de maturitate și stătoresc ordinea esamenului de maturitate. Ministrul are voie a cere manualele usuate în școală și manuscrisurile și ale esamina; el poate pretinde, să i se raporteze până în detaiu despre referințele scolare și despre toate schimbările întemplate. Află ministrul într'o școală scăderi morale sau o direcțiune inimică statului, îi stă în voie a insista pe lângă eschiderea individului inculpat și chiar pe lângă închiderea școlii etc.

Dispozițiunile amintite la rëndul prim vatămă dreptul de legiferare, celelalte dreptul de administrare al confesiunilor. Detragînd statul legislației bisericesci mai multe dispozițiuni spre a le vindica propriei sale legislației, într'u cât vine a se cerceta întrebarea despre vătămarea de drept, el nu face nici o deosebire, că oare dispozițiile respective sînt de o însemnătate mai mare sau mai mică, că într'u cât diferesc ele de dispozițiile luate de confesiuni în cercul lor de activitate sau sînt aplicate a le lua.

Nu se poate nega, că între dispozițiunile înșirate se află și de acelea, cari corespund principiilor acceptate de biserici, în deosebi de biserica ev. luterană din Transilvania, conform căroră și-au întocmit scoalele medii. Întrebarea e, să treacă statul marginile legii, conform cărei-a biserica e îndreptățită a și regula scoalele medii pe calea legislației sale.

În privința aceasta nu poate exista, după părerea mea, îndoială. Bisericile protestante posed și exercitează dreptul de a statori pentru scoalele lor medii sistemul și planul de învățămînt, apoi condițiunile instituirii de profesori și a calificățiunii acestora. Pe toate acestea cel puțin partea cea mai mare din ele — și le rezervă acum statul sieși. Stănd lucrul astfel, mai pot afirma oare apărătorii proiectului, că acesta nu vatămă autonomia bisericească? Ministrul de instrucțiune însuși vorbește în raportul de motivare al proiectului său în următorul mod:

„Confesiunilor cu autonomie, în deosebi protestanților, s'au dat în privința scoalelor lor medii drepturi esențiale, pe cari ale limita sau chiar detrage nu poate fi chemarea legislației de aci. Acele se vor împărți din contră între toate confesiunile, între corporațiuni și privați!“

Chiar și la începutul desbaterei curgătoare s'a exprimat d. ministru într'acolo, că proiectul de lege nu conține nici urmă despre o vătămare a autonomiei bisericesci. Eu aflu mare contradicțiune între cuvintele dlui ministru și între faptele d-sale, adevărat între cuprinsul proiectului. Dacă chiar după vederile dlui ministru interesele statului pretinde necondiționat limitarea cercului de drept autonom al bisericilor, ar fi fost, după părerea mea, o procedură mai deamnă, dacă s'ar fi dat împregiurării acesteia presiune directă și s'ar fi motivat necesitatea ei. A dice însă de o parte, că chemarea legislației nu e a relua drepturi odată date, de altă parte însă a confisca o parte esențială a acelor drepturi, e totuși stranie procedură.

Dar nu se dovedește prin nimic, că interesele statului ar cere în mod imperativ limitarea planuită a autonomiei. Se dice, ce e drept, în raportul de motivare, că articolul de lege, pe care se bazează autonomia protestanților în afaceri scolare adevărat art. de lege 26: 1791 ar fi pus în perspectivă totodată și regularea sistemului de învățămînt (*ordo studiorum*) pe calea legislației. La aceasta e de observat, că deși guvernul a dedus din art. de lege 26: 1791 dreptul și datorința legislației sta-

tului de a regula în modul promis în proiectul de față ordinea studiilor, nu trebuie uitat, că numitul articol de lege vorbește numai despre Ungaria în întele străns, că acela n'a avut nici când valoare pentru Transilvania, precum n'are nici de present. Autonomia bisericilor transilvănene se bazează pe art. de lege 53, 54 și 55 a dietei din Cluj din anul 1791. În acestea nu se pomenește de regularea învățămîntului pe calea legislației statului; din contră acestea dau autonomiei bisericesci în afaceri scolare o estensiune mai mare, precum o dă legea singură corespunzătoare. Ministrul, de sine se întelege, a trebuit să aibă cunoscință despre faptul acesta istoric. De aceea e curios, că nu face nici o amintire despre el în raportul său de motivare, din contră se vede a purcede din punctul de vedere, ca și când articolul de lege ungar și-ar estinde puterea și asupra Transilvaniei. Aceasta e frumoasă ilustrațiune la frasa: că chemarea legislației de aci nu e a prescurta drepturile autonome, ci a le împărtăși și altora.

Nici în raportul comisiunii nu aflăm basată îndreptățirea și necesitatea de a restringe autonomia. Se dice acolo în mod laconic, că drepturile câștigate trebuie bine considerate, cu toate acestea însă trebuie să dăm statului, ceea ce este a statului și aceasta domnul raportor în vorbirea de introducere o accentuează mai de multe ori. Și noi chiar dela această comisie așteptăm o motivare mai precisă, căci ea în restringerea autonomiei, merge mai departe de cât ministru, și în special o face aceasta în două puncte, mai întăiu, unde prescrie ca în cele 2 clase superioare în institutele cu limba de propunere nemaghiară, limba și literatura maghiară să se pună în limba maghiară, tot în această limbă să se depună din amintite obiecte și esamenul de maturitate; și a doua oară unde prescrie ca confesiunile să nu mai aibă dreptul de a califica pre profesorii aplicați la scoalele lor medii.

Comisia susține că punctul prim este îndreptățit din privire la învățarea cu succes a limbei statului. Eu cred că autorul proiectului s'a greșit la aplicarea cuvîntului respectiv, căci privit lucrul din acest punct de vedere, el poate să fie corespunzător, îndreptățit însă nu. Poate fi îndreptățit, căci nici eu nu neg că cu chipul amintit învățămîntul poate produce mai multe rezultate, nu este îndreptățit, căci vatămă un drept întemeiat pe lege, dreptul confesiunilor de a și ficsa ele limba de propunere în institutele lor. Dnul raportor însă n'are multă considerație față de asemenea drepturi, căci în vorbirea sa între altele dice, că limba de propunere nemaghiară în scoalele confesionale este o prea mare concesione din partea statului. Eu însă cred că drepturile câștigate de 100 de ani și folosite fără vre-o întrerumpere și ingerință nu se pot ușor disputa unei confesiuni. Nici nu mai amintesc că numitele dispozițiuni vatămă drepturile naționalităților garantate prin articolul de lege 44 din 1868, căci eu la acest obiect vorbesc numai din punct de vedere al autonomiei bisericesci.

Trecînd la a doua dispoziție din proiect — la calificarea profesorilor — aceasta o aflăm motivată cu aceea, că asigurarea unui serios rezultat și ridicarea nivelului învățămîntului în scoalele medii o pretinde aceasta cu ori ce preț. După părerea mea — abstragînd dela drept și lege, afirmațiunea merge cam departe, și eu stau neclătit pe lângă părerea mea fiindcă și domnul ministru împărtășește alte vederi: „De oare ce nu se poate trage la îndoială dreptul confesiunilor de a susține scoale, ci ele cu privire la scoalele medii exercitează factice acest drept, prin ce ușurează în mod însemnat chemarea statului; nu li se poate detrage nici dreptul de a și califica pre profesorii aplicați la scoalele lor. Acest drept l'au exercitat ele în faptă și până acuma.“ Cum consună aceasta cu proiectul comisiunii, și ce a putut îndemna pre domnul ministru să-si schimbe vederile și în vorbirea sa de Luni să dică, că statul nu poate da din mână sa dreptul de a califica pe profesori, pe când cu un an mai înainte susținea că acest drept nu se poate lua dela confesiuni. Dacă regimul și schimbă așa de ușor vederile, cari l'au condus la facerea proiectului său, dacă el astăzi declară de neesact, ceea ce eri susținea de esact, nu suntem noi în drept să ne îndoim despre esactitatea principiilor din acest obiect și nu ne putem teme, că preste un an ministru va avă alte păreri și față de celelalte principii? Din toate se vede evident, că afacerea, căreia voește proiectul să-i facă capăt, încă nu este destul de matură, și că n'a sosit încă timpul deslegării ei.

Argumentațiunea din raportul comisiunii, că nivelul învățămîntului în scoalele medii se poate promova numai pentru spoliarea confesiunilor de dreptul de a și califica profesorii, nu o recunosc de esactă. Acest scop se poate ajunge și pre alte căi. Sînt convins, că confesiunile, al căror sistem de calificare profesorală n'ar corespunde doară ce-

rințelor prezentului, nu vor întrelăsa a se perfecționa în mod corespunzător. Ce se atinge de sistemul bisericii mele, al celei evanghelice din Transilvania, nu vreau să dic, că el stă pe treapta, care nu mai suferă perfecționare, la tot cazul însă este la nivelul învățământului din scoalele medii actuale și la nici un caz nu este așa de rău, ca statul să fie îndreptățit a-l confisca. Acest sistem a intrat în viață la anul 1862. După acest sistem la scoalele medii evanghelice numai aceia pot fi și în realitate se aplică ca profesori ordinari, cari au susținut examenul cu bun succes înaintea comisiei pentru examinarea profesorilor. Membrii comisiei esaminate se denumesc de cătră consistoriul provincial din bărbați, cari au fost profesori la scoalele medii și ca atari au dat dovezi vii despre aceea, că ei în specialitatea, pentru carea sunt denumiți de esaminatori, au cunoștințele necesare. La examen se admit numai cei ce au depus examenul de maturitate și a studiat cel puțin 3 ani la universitate. Ce e drept în această privință dispozițiile din proiect sunt mai stricte, experiența însă ne arată că stricta nu este motivată, căci tinerii eșiți din scoalele medii evanghelice sunt tot atât de maturi pentru universitate ca și cei din alte scoale medii.

Spre a ridica calificarea profesorilor la o treaptă mai înaltă, motivarea din proiect mai aduce și împregiurarea, că pe acest teren este foarte mare concurență, și că deja numărul profesorilor provăduți cu diplomă a întrecut pre cel al celor aplicați și că ași mâne creăm proletariat profesoral; din aceste cauze trebuie îngreunată cariera profesorală. Nu sunt în posesiunea datelor necesare, ca să pot examina esactitatea acestor afirmări. Dacă stă lucrul astfel, de unde vine că la atâtea scoli din Ungaria și mai cu samă la cele de sub jurisdicțiunea domnului ministru nu sunt aplecați în număr corespunzător profesori diplomați? Cât timp nu vom primi răspuns îndestulătoriu, sântem îndreptățiti a trage la îndoială esactitatea acestui argument.

Celelalte dispozițiuni ale proiectului, prin cari — după cum amintisem — în cele mai multe puncte dreptul de dispoziție se ia dela confesiuni și se dă guvernului, respective ministrului de culte, se motivează cu aceea, că ele nu sânt altceva, decât circumscrisiunea și specificarea dreptului de suprainspecțiune al statului. Nimenea nu va disputa statului acest drept față cu institutele confesionale, și că el are să fie executat prin ministrul de culte. Legile Transilvaniei, și în special articolul de lege 54 din 1791 cu privire la acest drept dice, că Majestatea Sa ca șnpremul patron al tuturor fundațiunilor este chemat a supraveghia și a îngriji ca ele să fie aplicate *in mentem fundatoris*. Eu cred că nici o biserică din Transilvania nu s'a opus statului în dreptul de supraveghiere al fundațiunilor și al altor referințe privitoare la scoale. Atâta este sigur, că ceea ce se aduce în proiect ca drept al guvernului trece preste conceptul dreptului de suprainspecțiune. Ce e drept acest concept nu este definit în detaliu în legile religioase, și recunosc și eu că o definiție e de lipsă pe calea legislațiunii, urmează însă din însăși natura lucrului, că dreptul ca suprainspecțiune, ca drept de controlă, poate consta numai în a supraveghia, ca legile privitoare la scoale să fie considerate. Nu poate consta el în dispozițiuni pozitive, după cum e și proiectul de lege, unde se dă ministrului omnipotență, ca și care nici regimului absolutistic nu i-a trecut prin minte.

Repeșesc încă odată, nu pot pricepe cum stând lucrul astfel, se mai dice că nu este restrins dreptul confesiunilor. Înțeleg ținuta și argumentarea celor ce recunosc, că proiectul atacă autonomia bisericească, cu toate acestea l spriginesc, și pretind ca confesiunile să primească restricțiunea, căci aici e vorba de scopuri mai înalte. Și aceste scopuri sânt cultura maghiară și ideea de stat ungiuresc.

Aici s'ar pute observa, că cultura este universală, n'are caracter național, și că ea este una și aceeași la toate popoarele din lume. Ca ori și care adevărat cetățean doreș și eu, ca în această țeară cultura să progreseze și să stea la nivelul culturii europene; după părerea mea însă aceasta se poate ajunge și fără a vătămă, sau chiar a confisca în așa măsură drepturile din vigoare. E lucru tare problematic, că vătămarea dreptului ar fi basa, pe carea rădimați vom ajunge un grad mai înalt de cultură. Vătămarea dreptului și a libertății nicăiri și nici odată n'a promovat interesul culturii.

Nici ideea de stat ungiuresc nu pretinde dispozițiile cuprinse în proiect. Și statul și poate conserva forța pe lângă susținerea autonomiei confesionale, și nu va deveni mai puternic prin aceea, că parlamentul va lua dela confesiuni dreptul căștigat de mult și va concentra în mâinile guvernului o putere de dispoziție peste măsură. Aceasta poate fi semnul absolutismului, nu însă al întăririi.

Statele absolutistice n'au fost totdeauna cele mai puternice. Nu se poate trage la îndoială că mulți sânt, cari sub ideea de stat ungiuresc, respective sub executarea ei înțeleg maghiarisarea tuturor cetățenilor, încorporarea lor la naționalitatea maghiară, și desbrăcarea de naționalitatea de până acuma. Am însă de a observa, că după părerea mea noțiunea naționalității în prima linie este limba maternă, și ea este proprietatea celor aparținători respectivei naționalități, proprietate ca ori și care altă proprietate, și că conturbarea sau răpirea acesteia proprietăți din punct de vedere moral este de a se pedepsi, ca răpirea ori cărei alte proprietăți.

Domnul ministru și domnul raportor susțin că prin acest proiect nu se țintesc la maghiarisare. Sânt aplecat a crede aceasta; nu se poate însă nega; că în proiect sânt multe despozițiuni, cari restrung drepturile garantate ale naționalităților nemaghiare cu privire la folosirea limbei lor materne. Ce poate fi deci mai natural ca combaterea acestui proiect, care pe lângă vătămarea autonomiei noastre, opresce și folosirea limbei noastre. Și întreb este corect a ne imputa pentru aceasta lipsă de patriotism? Conștiința 'mi spune, că aceste învinuiri n'au nici o bază.

Și eu mă simt ca cetățean al acestei patrie și nu caut alt azil pentru mine afară de această țeară sciind foarte bine, că aici trebuie să trăiesc și să mor. Dar chiar din motivul acesta trebuie să protestez hotărât și sərbătoreșce contra celor dișe de d. ministru președinte în vorbirea sa de ieri, că s'asii ar sgudui în lăuntru edificiul statului maghiar și și-ar căuta aliați spre a sgudui și în afară. Protestez contra presupunerii, că motivul ținutei noastre în cestiunea dela ordinea dișei, ar fi antipatia și ura față cu statul ungar și față cu națiunea maghiară. Față cu învinuirile și calumniile aruncate în timpul din urmă, ca de modă asupra poporului sășesc, îmi permit a reaminti dișea poetului germân: „Nici un popor nu e bun, nici unul rău; fie-care însă are curagiu la luptă pentru dreptul său.”

Nu primesc proiectul de lege ci spriginesc propunerea de conclud a deputatului I. Gull. (Înceerea ședinței din 8 Martie a. c.)

Răspuns

la „Echoul“ din Nrul 30 al „Tel. Rom.“

(C.) Minunată situațiune.

Tot pentru aceleași expresiuni unul mă învinesce, că, ala Milețicu, agitez contra potestății arhierului, pentru „tinderea lumenilor la puterea absolută în biserică“ luptă, pe carea un episcop bătân sərbesc ar fi caracterizat o „dă-te tu jos să mă pun eu la putere“, — ear altul mă învinesce, că cu „autoritatea“ mea, și cu „conecsiunile cu ministrii ungiuresci“ nășuesc la „cele mai funeste urmări pentru tinera noastră constituțiune bisericească, de care fie-care om serios, dacă nu este dușman de moarte al statutului organic, trebuie să se ferească ca de foc“, căci consecința ar fi „despotismul, a b s o l u t i s m u l, mâna liberă a episcopului.“

Așa dară vederile mele, puse pe hârtie în același timp ar produce „absolutismul“ mirenilor și „absolutismul“ episcopului în biserică; două lucruri opuse, cari absolut eschid unul pe altul.

„Imposibil“ ași dice eu, — „posibil“ vėd că dic alții, căci atėrnă mult dela ochilarii prin cari priveșce omul lucrurile.

Dacă se uită omul prin ochilari de episcop cu aplecări absolutistice p. e. va afla că vederile mele nu-i convin; ear dacă le priveșce prin ochilari de candidat de protopop, care presupune că are mai multă trecere la membrii consistoriului, decât la episcopul, va afla că vederile mele sânt periculoase.

Dar nici unul, nici altul n'are drept. *In medio veritas.*

Eu nu voiu absolutism, nici în sus, nici în jos.

Eu voiu ordine, voiu respectarea legilor, voiu armonie frățiască în biserică, voiu o executare corectă a liberalei noastre constituțiuni bisericesci, carea să producă în fiii bisericeii cel puțin o astfel de interesare și alipire cătră dēnsa, precum o vedem manifestându-se la compatrioții noștri reformați.

Asta este ce m'a îndemnat să'mi ridic graiul într'o cauză, carea pe noi archidieceșanii de loc nu ne priveșce, dar carea trebuie să privească pe oricare fiu credincios al bisericeii române ortodoxe constituțiionale din patriă.

Și cari sânt cuvintele, cari a 'insuflat Dnului „Echou“ atâta îngrijire de pericolul ce ar pute produce „autoritatea“ mea bisericeii?

Eată-le:

„Căci să nu trăim în iluziuni, cuvintele: „alegere“ și „denumire“ în §§. 50. 51. 52. 53. și 54 ai stat. org. încât acelea priveșce pe protopopul, nu sânt

esacte, căci după lege sinodul nu alege „pe protopopul“ ci face o candidare mai restrinsă, candidare de trei pentru consistoriu, ear' consistoriul nu denumesc, ci alege pe unul dintre cei trei candidați de sinod, în fine cel ce eserciează dreptul de denumire este Episcopul.“

Din cuvintele acestea nime nu va putea ceti, că eu aș fi tras la îndoială dreptul de alegere al sinodului protopresbiteral, sau că doară în Stat. org. nu ar sta apriat că în sinodul protteral să efectuēse alegerea de protopop, — am diș numai că aceasta este o „iluziune“ și că cuvintele „alegere“ și „denumire“ nu sânt esacte, ear prin aceasta cred că am constatat numai faptul, așa precum se aplică în viață acei termini, și aceasta o susțin, fără însă a tinde la reducerea drepturilor normate în Statutul organic, pentru factorii che-mați a face protopopi.

Dar mai multă îngrijire se vede că i-a insuflat dlui „Echou“ (să-mi permită a-l numi astfel în lipsa totală măcar a unui semn, la care să mă pot provoca) aplicarea terminului „denumire“ care l'am derivat dela consistoriu, atribuindu-l episcopului.

Să mă esplic, doară fi voiu alina în câțva nedumeririle.

Scurt și repede 'i aduc la cunoștință, că sub denumire am înțeles „singelia“ carea și dlui recunoașce, dar chiar și după Stat. org. (§. 54) cade eschisiv în competența episcopului.

Dlui, se vede că nu pune nici un pond pe singelie, chiar nici pe chirotesie, care asemenea este dreptul și facultatea eschisivă a episcopului, — căci susține sus și tare că „acela pe care l'a denumit consistoriul este chiar în puterea acestei denumiri protopresbiter, fără a se cere o nouă cerere și prin sita episcopului“, — eu însă 'mi permit a pune mai mult pond pe singeliă, și a susține că fără de aceea nime n'are jurisdicțiune de protopop, și prin urmare nu este protopop fie chiar și denumit de consistoriu.

Eată dară cuvėntul, pentru care am diș eu, că în faptă, și nu după cuvintele statutului org. „cel ce esercitează dreptul de denumire este episcopul.“

Urmează să mă esplic pentru ce am diș că consistoriul „alege“ pe protopresbiter?

Este adevărat că cuvintele „alegere“ și „denumire“ adeseori sânt sinonime în us, dar mai cu seamă în România, unde cetim mereu că în colegiul cutare s'a denumit de deputat, sau în municipiul cutare s'a denumit de primar cutare, după conceptul meu însă, poate greșit, acel act s'a efecuit prin alegere, prin urmare respectivil este ales, ear nu denumit.

Astfelu 'mi inchipuesc eu și actul ce se petrece în sinul consistoriului, când se „denumesc“ protopopul.

Eu așa cred, că pentru aceea prescrie st. org. ca din sinodul protopresbiteral să se presinte consistoriului trei indiviți, ca acesta să aibă din cine alege pe cel mai apt.

Eu așa cred că dd. asesori consistoriali cu episcopul în frunte, să consultează în consistoriu asupra aptitudinii persoanelor candidate, este foarte probabil, și n'ar fi lucru omenesc, dacă ar fi altmintrea, ca într'un colegiu de mai mulți membri, cum sânt consistoriile noastre, să fie păreri diferite, dar în fine unul totuși trebuie să întrunească majoritatea voturilor.

Ei bine! cum se constatează aceasta? negreșit prin votare. Ce fac asesorii atunci, când fie care votează pe unul din trei candidați? Eu așa cred că fie-care alege pe acela, care-i mai convine din trei inși, și acelaia și dă votul seu*).

Dacă asta nu este „alegere“ nu-mi pasă, considere-o alții de „denumire“, după al meu concept însă este alegere, și pentru asta mi-am luat voie a comite crima în contra literii statutului org. dișcend că terminul de acolo nu este esact.

Cu multă vervă îmi vedesce că după litera st. org. sinodul protopopesc „așa de lămurit precum numai este posibil limbei omenesci“ alege pe protopopul.

Negat'am eu aceasta? Doamne feresce! nu se poate, ca să nu ved și eu ce stă negru pe alb.

Am diș numai, că asta este iluziune, căci în faptă sinodul protopopesc alege numai candidați de protopop — face o candidare de trei pentru consistoriu, din numărul eventual mai mare al competenților.

Da! alegere este și ceea ce se efectuēsc în sinodul protopresbiteral, dar susțin și acuma că nu de protopop, ci de candidați de protopop, căci nu de, trei ci numai de un protopop are lipsă tractul; și dacă concede cineva că consistoriul are drept ca p. e. dintre cei 3 protopopi (să'ți fac pe voiă) aleși de cătră sinodul protopopesc, să delătoreze pe

*) Atunci și sentențele în procese divorțiale d. e. ar fi alegeri, căci și la aducerea lor se votază. Red.

cel ce a într'unit 69 de voturi, să delătoreze pe cel ce a căpătat 2 voturi, și să denumească pe cel ce a căpătat numai un vot din 72, și asta trebuie să o conceedă, căci se bazează pe §. 53 al Stat. org. — atunci poftescă d-lui a trăi în iluziunea că sinodul protopopesc a ales pe protopopul, eu însă nu pot fi atât de naiv, pe lângă toată litera Statutului organic.

Ba, — și pentru asta eară-și mă tem că mi voi auzi buchile — eu țin că pregătirile acele mari, împreunate cu ostenele și spese multe, ce se fac pentru compunerea unui aparat atât de grandios, cum este sinodul protopresbiteral, adese-ori mai mare de cât sinodul eparchial, sunt un lucru prea mare pentru de a produce un rezultat atât de neînsemnat, cum este votul sinodului.

Alegerea de episcop în diecesele sufragane, este cu mult mai simplă și mai puțin costisitoare decât candidarea de protopop.

Eată, Dnul meu, înțelesul cuvintelor mele, cari ți-au însuflat Dtale ingrigiri atât de mari, încât ai aflat de lipsă a atrage atențiunea tuturor oamenilor serioși să se ferească de ele ca de foc, dacă nu sunt dușmani de moarte ai statutului organic, — și dacă nici după aceste desluciri nu ți se vor mai alina durerile, eu n'am ce-ți face, căci eu unul nu sunt în stare să ți-le vindec.

Mă simt angajat însă a mai reflecta la unele împunsături personale, și la unele teorii, după părerea mea greșite, periculoase și anticanonice despre chiamarea episcopului, — dar despre acestea din lipsa spațiului și a timpului în alt număr.

Sesiunea Academiei 1883—84.

Raportul Secretarului General.

Domnilor Membri! Conformându-mă art. 12 din regulamentul nostru general, am onoare să vă aduc informațiuni despre lucrările terminate sau pe cale de urmărire, dela data închiderii sesiunii dvoaste, din anul 1882.

1. Activitatea Academiei în anul percurș Academic o puteți urmări, Domnilor membri, în procesele verbale ale celor 36 de ședințe, cari s'au ținut până la cea din Vinerea trecută, 11 Martie.

În aceste ședințe s'au ocupat Academia, negreșit, cu multe afaceri de simplă administrațiune, dar nu numai ședințele din primele Vineri ale fie-cărei luni, ci și mai multe din cele de peste săptămână au fost consacrate la desbateri și ascultări de lucrări și memorii din diversele direcțiuni ale activității Institutului nostru.

Cu bună-samă, procesele verbale nu vor pute să vă facă sensibil tot câștigul moral și intelectual dobândit din diversele desbateri de peste an, dar acest câștig este real și se manifestă evident mai cu samă prin deșteptarea atențiunii publice asupra a numeroase chestiuni, cari interesează dezvoltarea răpede și sigură a literilor, sciințelor și artelor naționale.

Dintre cestiunile atinse prin diversele comunicări și memorii citite în decursul anului espirat Academic, voi aminti aici pe cele următoare:

a) Comunicațiunea d-lui Gr. Ștefănescu asupra unui colț de mamut aflat în carierele de nêsip din șoseaua Colintinei.

b) Comunicațiunea aceluiași onor. membru asupra unui fragment de aerolit.

c) Raportul d lui Bucevsky asupra bisericeii dela Balilesei a logofătului Têut.

d) Raportul d-lui Dr. Felix asupra congresului de igienă, din Elveția.

e) Comunicațiunea d-lui Cogălniceanu, asupra anticitățiilor din Basarabia, colectate în Chișineu.

f) Comunicațiunea d-lui Bacaloglu asupra colecțiunilor din Cabinetul de fizică, mai cu seamă din punctul de vedere al electricității.

g) Relațiunea aceluiași D. Membru asupra esposițiunii de electricitate din München.

h) Recensiunea d-lui V. Maniu despre documentele din colecțiunea Hurmuzaki.

i) Relațiunea d-lui N. Ionescu asupra manuscrisului din biblioteca St. Galles, despre Vlad Dracul.

k) Darea de samă a aceluiași învățat coleg despre alt manuscris din o bibliotecă elvețiană relativ la moartea lui Mihai Viteazul.

l) Memoriul atât de plin de informațiuni, al P. S. Episcopul Melchisedec, despre excursiunea sa din 1882, la numeroase monăstiri în Bucovina, însoțit cu 40 calcuri prețioase după diverse inscripțiuni, dela mănăstirile Putna, Rădăuți, Dragomirna, Suceava etc. etc.

m) Darea de seamă a aceluiași neobosit. coleg despre inscripțiunea dela Resboeni.

n) Informațiunea învățatului nostru membru corespondinte, dl profesor Haret, asupra aparatului său construit la Paris, prin lucrarea Academiei, și destinat la măsurarea răpediciunii apei în canalele descoperite.

o) Raporturile multiple ale d-lui Tocilescu, alt membru corespondinte, din cei mai activi, asupra excursiunii archeologice, cu care academia l'a însărcinat în Dobrogea și în special la Iglitza.

p) Memoriul atât de instructiv și de un folos real, al aceluiași d. membru, despre falsificatoriile de anticități cari au ajuns a înșela lumea, până și în Constanța.

q) Același coleg mai a întreținut Academia, în o recentă ședință despre inscripțiunea dela Isarlic din Dobrogea.

r) Memoriul P. S. Melchisedec despre evangelia dela Resboeni.

s) Informațiunile d-lui Urechie despre manuscrisul acatistului s-tului Haralampie, a documentului aflat în turla Bisericeii Trei-Erarchi din Iași, a două documente relative la Michaiu Viteazul, descoperite de reposatul Papiu Ilarian etc. etc.

t) Memoriul atât de interesant al d-lui Membru Aurelian, despre starea economică a României în secolul al XVIII-lea.

u) Memoriul D-lui Sturdza asupra documentelor din Wiesbaden.

Activitatea internă a Academiei a provocat lucrări externe, cari i s'au comunicat cerându-se avisul ori deslegarea ei. Voiu cita dintre toate:

a) Memoriul d-lui Alecs. Pencovici asupra excursiunii sale la Români din Macedonia și la Muntele Atos;

b) Scrisoarea d-lui Lieutaud, membru important al Felibrigilor și al Societății de limbi române, din Sudul Franciei, prin care cere avisul Academiei asupra inscripțiunilor după unele tave de metal, aflate de el, în mai multe biserici catolice din aceea parte a Franciei, etc.

Ambele lucrări sunt trâmise în cercetarea secțiunii noastre de istorie.

c) Scirea ce dl Crețu a făcut să prevină despre un codice nou aflat de d-sa în Bucovina, cuprindând un evangeliar cu o limbă românească amintind pre acea a codicelui Măhăcean, a interesat viu Academia. Acel codice încredințat de dl Crețu în mâinile colegului nostru d-lui Sbiera, sperăm că va veni neîntârziat în mai directă cunoștință a academiei. Până atunci academia, pe cât i a stat în putință, a făcut din această descoperire interesantă obiectul unor desbateri speciale.

(Va urma.)

Varietăți.

* (Concert.) Duminecă (mâine) seara va ave publicul din Sibiu ocașiunea de a asculta pe dl Nagy Jacob, renumitul fluerăș virtuos în specialitatea sa. Am avut ocașiunea de a conversa cu dl Nagy Jacob și a ne convinge despre rolul cel însemnat ce și-a însușit pe terenul muzicii instrumentale în specialitatea dânsului. Ceea ce a fost Paganini cu violina, dl Nagy este cu fluerul. Duminecă în sala redutei dela „împăratul romanilor“, între alte care le vom numera mai la vale, auđitoriul va asculta un duet pe un unic instrument esecutat de unul și același individ. Interesant va fi pentru publicul român aria „Pecurariul când și-a perdut oile.“ Dl Nagy, care a percurș Europa cruciș și curmeziș și are documente nu numai despre virtuositatea sa musicală, dar și despre filantropia sa, fără deosebire de naționalitate, ar fi păcat a nu fi auđit de acei căror li se oferă ocașiunea.

Programa concertului,

la care vor coopera doamna Emilia Geyer, domnișoara Berta Riesenberger și un quartet de bărbați dela „Hermania“, să împarte în două despărțeminte. În despărțemintul cel dintâiu concertistul va dice în flueră „Duet. Variationen über ein steirisches Lied“; Potpourri-Fantasia asupra imnului unguresc „Szozat“ și melodii polone; duett sub titlul: capitulara din 1849 la Șiria (Világos) de concertist, ăisă cu un concertino englez, fluer și acompaniata de piano; Trei cântece pentru sopran cântate de Dșoara Riesenberger; Pecurariul român din ținutul Hațegului se desteaptă din somn și nu și află oile, prinde fluera și dice în ea ca se'l auđă oile și cănele și se scie unde este el; când el resuflă aude resunetul (ecoul) și se miră cine răspunde la fluera lui. Căletorul stă și l'ascultă din apropiere și din depărtare — de concertist.

Despărțemintul al doilea se începe cu „Grandvariation et finale asupra imnului popular român“, dedicat M. S. Alexandru III și propus de concertist, acompaniat de piano; Doue cântece pentru quartet de bărbați de chorul „Hermania“; Variațiuni asupra carnavalului de Veneția compuse și propuse de concertist, acompaniat de muzică; trei cântece pentru sopran, cântate de dșoara Riesenberger; Népdalok: „El hasadt a tilinkóm, nem jól szól“; „Cserebogár, sárnga cserebogár“; Erdélyi jülemilék czimü csárdásak transcriere resp. compuse și propuse pe lângă acompaniament de piano de concertist.

Prețurile locurilor:

Logea mare 3 fl., mică 2 fl., loc cercele 1 fl., loc în balcon 80 cr., stal (Sperritz) 60 cr., bilet de intrare 40 cr., bilet pentru studenți 30 cr. — Inceputul la 7½ oare seara.

Bursa de Viena și Pesta.

Din 29 Martie n. 1883.

Table with 2 columns: Item and Price. Items include Strisuri fonciari ale institutului „Albina“, Galbin, Napoleon, 100 marea nemțesei.

Nr. 616 1882.

[391] 1-3

Publicare de licitațiune!

În urma concludului reprezentanței orașului Ogna (Vizakna) luat în adunarea publică ținută în 24 Martie a. c. Nr. 38 se va esarênda în 9 Aprilie 1883 la 9 oare înainte de ameađi în salele magistratului orașului prin licitație publică celui ce va da mai mult fênafele și agrii aparținători alodiului orășanesc pentru 7 ani de ăile

începând din 9 Aprilie 1883 până în 31 Decembre 1889. Despre aceasta se încunoscințează cei ce voesc a lua în arênda cu aceea observare că condițiunile licitațiunii se pot consulta ori și când în cancelaria oficiului orășanesc, și că oferte inzestrate cu cele necesare și provêdute cu cautiune se se trimită tot la cancelaria susatinsă până la termiaul licitațiunii.

Ogna (Vizakna) 28 Martie 1883.

Magistratul orașului.

Nr. 78 1883.

[392] 1-3

EDICT.

Oprea Bârsan de religiunea gr. or. din Seliște, comitatul Sibiiului, carele de preste cinci ani au părăsit cu necredință pre legiuita sa soție Ioana n. Bucur Popa, tot de acolo, fără a se sci ubicațiunea lui, se citează prin aceasta, ca în termen de un an și o

ăi dela prima publicare a acestui edict, să se prezenteze înaintea subsemnatului for matrimonial căci la din contră și în absența lui se va decide procesul intentat contră-i de soția sa.

Sibiiu, 18 Martie 1883.

Scaunul protopresbiteral gr. or. al tractului Seliștei ca for matrimonial de I. instanță.

Banca generală de asigurare mutuală „TRANSILVANIA“.

A XIV-lea adunare generală ordinară

va ave loc Duminecă în 8 Aprilie c. n. a. c. la 3 oare după prânz în casa proprie a institutului (strada Cisnădiei Nr. 5.)

Obiecte de pertractare sânt:

- 1. Darea de seamă despre afacerile anului 1882.
2. Raportul comitetului de supraveghiare.
3. Intregirea comisiului administrativ.
4. Alegerea comitetului de supraveghiare.
5. Propuneri incurse.
6. Sorțiri de obligațiuni ale fondului de întemeiare.

Sibiiu în 9 Martie 1883.

Consiliul administrativ.

Zambach și Gavora.

Fabrică de vestminte și recuisite bisericesci

de rit catolic și grec.

[205] 28-30

în Budapesta, strada Vațului, Váci utca Nr. 17.

Felon sau Odăjdii, Albe, Stihare, Dalmatice, Baldachin, prapori. Toate feliturile de steaguri, și pentru societăți industriale (și pentru pompieri) co-

vor pe altariu, potiruri, pietohlebni-ca, cădelnițe, pacifical, candelile de altar, policandre pentru biserici, ripide, chivot, cărți de Evangelie etc.

Comande se efectuesc prompt. — Obiectele, cari nu vor conveni, se vor schimba cu altele

[387] 2-2